

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2004/17
Karar Sayısı : 2007/59
Karar Günü : 17.5.2007
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 21.11.2007-26707

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Konya 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 2.6.1934 günlü, 2489 sayılı Kefalet Kanunu'nun 6. maddesinin Anayasa'nın 2., 10., 38. ve 70. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

PTT'de memur olarak görev yapan davacının, bir kısım telefon abonelerinden tahsil ettiği telefon ücretlerini ilgili hesaba intikal ettirmemesi nedeniyle zimmet suçu işlediği gerekçesiyle hizmetten çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

2489 sayılı Kefalet Kanunu'nun itiraz konusu 6. maddesi şöyledir:

“Kefaletli memur ve müstahdemlerden teftiş ve tahkik neticesinde zimmet veya ihtilâsları anlaşılanlar derhal usulüne göre hizmetlerinden çıkarılır ve haklarında ayrıca kanuni takibat yapılır. Bunlara açıkta kaldıkları müddetçe herhangi bir nam ile maaş veya ücret verilmez. Ancak suçları muhakeme ile sabit olduğu takdirde zimmete geçirilen para ve menkul kıymetleri ve ayniyatı verseler bile ihtilâs şeklinde zimmet yapanlar bir daha Devlet işlerinde kullanılmazlar. Yetim ve dulların hakları mahfuz kalmak şartıyla tekaüt hakkından da mahrum kalırlar.

Adiyen zimmettar olanlar hakkında Ceza Kanununun hükümleri tatbik edilmekle beraber bunlar da para ve ayniyatın alınıp verilmesi ve elinde tutulması gibi işlerde kullanılmazlar.

Zimmet veya ihtilâs edilen para ve menkul kıymetlerle ayniyattan doğan Kefalet Sandığının alacakları, Devlet alacakları gibi rüçhanlıdır. Kefalet Sandığının hak ve alacakları Maliye Vekâletince takip olunur.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuruda, Anayasa'nın 2., 10., 38. ve 70. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Fazıl SAĞLAM ve A. Necmi ÖZLER'in katılmalarıyla 18.3.2004 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Kefalet Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasında, kefaletli memurların belli suçları işlemeleri durumunda hangi işlemlerin yapılacağı, ikinci fıkrasında, adiyen zimmet suçunu işleyenlerin hangi işlerde çalıştırılmayacağı ve üçüncü fıkrasında da zimmet ve ihtilas edilen değerlerin takip usulü hakkında kurallar öngörülmüştür.

İtiraz başvurusunda bulunan mahkemenin bakmakta olduğu davada, davacının zimmet fiilini işlediğinin soruşturma sonucunda sabit oldu iddiasıyla Yüksek Disiplin Kurulu kararı ile hizmetten çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istenmiştir. Davayı görmekte olan mahkeme, davayı çözümlerken 6. maddenin birinci fıkrasının ilk iki tümcesini uygulayarak davacının usulüne uygun olarak hizmetten çıkarılıp çıkarılmadığını inceleyecek ve bu kişiye açıkta kaldığı sürece maaş ve ücret verilip verilmeyeceğini değerlendirecektir.

Maddenin birinci fıkrasının birinci ve ikinci tümceleri dışında kalan bölümü ile ikinci ve üçüncü fıkraları davada uygulanacak kurallar olmadığından yetkisizlik nedeniyle reddine, işin esasının incelenmesine geçilmesine oybirliği ile karar verildi.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Kefalet Kanunu'nun 6. maddesindeki hizmetten çıkarma ile ilgili düzenlemenin ilişkin kesilip kamu görevine son verilmesi niteliğinde bir disiplin cezası olmayıp, görevle geçici olarak ilişkin kesilip, yargı kararı sonuna kadar görevin askıya alındığı idari nitelikte bir tedbir kararı olduğunun Danıştay'ın uygulamalarıyla ortaya konulduğu, yargı kararı ile sübuta ermeden görevlilerin suçlu sayıldığı, bu kişilerin açıkta iken hiçbir parasal güvencesinin bulunmadığı, göreve iade için hiçbir sürenin öngörülmediği, amire istismarı önleyici görevler verilmediği, göreve iadenin idarenin takdirine bırakıldığı, bu durumda 657 sayılı Yasaya tabi personel bir çok yasal güvenceye sahip iken 2489 sayılı Yasaya tabi personelin her türlü haktan yoksun kaldığı, bunun da Anayasanın 2., 10., 38. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kefalet Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu birinci ve ikinci tümcelerine göre, kefaletli memur ve müstahdemlerden teftiş ve tahkik neticesinde zimmet veya ihtilsları anlaşılanlar derhal usulüne göre hizmetlerinden çıkarılacak, haklarında kanuni takibat yapılacak ve açıkta kaldıkları müddetçe herhangi bir nam ile maaş veya ücret verilmeyecektir.

Buna göre, haklarında zimmet veya ihtilas suçunu işlediği iddiası ileri sürülen, ancak yapılan soruştırma veya açılan dava sonucunda böyle bir suç işlemediği anlaşılan kişileri de kapsayacak biçimde, kefaletli memurların kamu hizmetinden çıkarılması ve bu kişilere açıkta kaldıkları süre içerisinde herhangi bir ücret ödenmemesi söz konusu olacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmiştir.

Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Hukuk güvenliği, temel hak gvencelerinde korunan ortak değerdir. Hukuk devleti hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir.

Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın ngrdği eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz.

Zimmet veya ihtilas suunun işlenmesi nedeniyle açılan her soruştırma sonucunda ilgili memur hakkında dava aılamayabileceği, dava açılmış olsa bile bu davanın mahkmiyetle sonuçlanmasının mutlak olmadığı ve beraatla sonuçlanma olasılığının da bulunduğu, davaların çok uzun srdği gerçekleri göz önüne alındığında, zimmet suçunu işlediği ileri sürülen kefaletli memurların herhangi bir kayıt ve şart aranmaksızın hizmetten çıkarılmaları ve hizmetten çıkarıldıkları süre içerisinde her türlü maaş ve ücretten yoksun bırakılmaları, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Kefalet Kanunu'na tabi olarak çalışan memurlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na ve diğer yasalara tabi olarak çalışan devlet memurları kendilerine ödenmesi gereken ücretler bakımından aynı durumdadırlar. Başka bir anlatımla suç işlediği ileri sürülen memurların disiplin veya ceza soruşturmasının güvenli bir biçimde yürütülebilmesi için görevden geçici olarak uzaklaştırılmaları durumunda, ödenmesi gereken maaş ve ücretler bakımından aralarında herhangi bir fark yoktur. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bu kanuna tabi olanların disiplin veya ceza soruşturması nedeniyle hizmetten geçici olarak uzaklaştırılmaları ve bu süre içerisinde belli bir oranda ücret verilmesi öngörülürken, Kefalet Kanunu'na tabi olarak çalışan memurların zimmet suçu işlediği gerekçesi ile hizmetten çıkarılmaları ve herhangi bir biçimde kendilerine ücret verilmemesi aynı durumda olanlara farklı kuralların uygulanması sonucunu doğurduğundan Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 38. ve 70. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VII- SONUÇ

2.6.1934 günlü, 2489 sayılı Kefalet Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 17.5.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Tülay TUĞCU	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Mustafa YILDIRIM	A. Necmi ÖZLER	Şevket APALAK

Esas Sayısı : 2004/17
Karar Sayısı : 2007/59

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT